

**Загальна соціологія. Частина 1. Соціологія в структурі сучасного знання.
Становлення та розвиток соціології**

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	С - соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність	С5 Соціологія
Освітня програма	Врегулювання конфліктів та медіація
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	Очна (денна)
Рік підготовки, семестр	1 курс, 1 семестр
Обсяг дисципліни	3 кред. ЄКТС/90 годин: лекції – 16 год., семінарські – 14 год., самостійна робота – 60 год.
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Залік, МКР, реферат
Розклад занять	https://schedule.kpi.ua/
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор і практичні: доцент, кандидат філософських наук, доцент, Піголенко Ігор Вікторович, e-mail: pigolenko@gmail.com
Розміщення курсу	Посилання на дистанційний ресурс Moodle: https://do.ipu.kpi.ua/course/view.php?id=2036

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Мета навчальної дисципліни - формування знання про предмет, структуру, понятійний апарат соціології, опанування соціологічними знаннями про сучасне суспільство та соціальні зміни, що в ньому відбуваються.

Предметом вивчення дисципліни є основні поняття соціології, її об'єкт та предмет, структура, функції, роль у сучасному суспільстві, а також становлення, розвиток і функціонування соціальних спільнот і форм їх самоорганізації: соціальних систем, соціальних структур та інститутів.

Сформовані результати навчання сприятимуть становленню у професійній діяльності та самореалізації майбутнього фахівця. Теоретичний зміст предметної області: соціальні відносини та взаємодія; особистість, соціальні групи та спільноти; соціальні інститути; соціальні структури та нерівності; соціальні зміни та їх вплив; соціальні проблеми в соціумі, як на національному, так і глобальному рівнях.

Поєднання теоретичного та емпіричного соціологічного знання дозволяє створити системне бачення закономірностей та тенденцій соціальних процесів, прогнозувати розвиток на майбутнє. В той же час, для кожного, хто вивчає соціологію, стає можливим сприймати і аналізувати її специфіку в порівнянні з іншими галузями суспільствознавства.

Систематизовані знання про суспільство передбачають розуміння його як складної системи в якій всі структурні елементи, сфери, інститути, механізми функціонують та розвиваються на основі постійної взаємодії. Саме такий підхід надає можливості орієнтуватись у вирішенні поточних соціальних проблем, аналізувати складні суспільні явища. Це є основою поглиблення професійної підготовки та вироблення навичок наукового бачення світу.

Комунікація з викладачем можлива і заохочуватиметься на навчальних заняттях, а також в межах консультацій з викладачем, які проводяться за графіком, доступним на сайті кафедри.

Компетентності, які набуваються під час вивчення дисципліни:

Загальні компетентності:

- здатність бути критичним і самокритичним (ЗК 04);
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК 06);
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 08);
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК 12);

Фахові компетентності:

- здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології (ФК 01);
- здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій (ФК 02);
- здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому (ФК 03).

Програмні результати навчання:

- використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності (РН 01);
- розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми (РН 02);
- застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі (РН 03);
- пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач (РН 04).

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити: Вступ до соціологічної професії, Історія соціології

Постреквізити: Соціологія економіки та підприємництва, Соціологія громадської думки та мас-медіа, Соціологія особистості, освіти та культури, Соціологічні дослідження соціальних структур, Соціологія організацій, управління та трудових конфліктів, Соціальна ідентичність та конфлікти в модерному соціумі, Виробнича практика, Переддипломна практика, Підготовка кваліфікаційної роботи

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Протосоціологічне знання: історичні контексти макросоціологічного підходу.

Тема 2. Соціологічне знання та погляди щодо розвитку соціології в працях класиків соціологічної думки.

Тема 3. Історія становлення та розвитку західної соціології: головні напрями та соціологічні школи XIX-XX ст.

Тема 4. Розвиток соціологічної думки в Україні: від протосоціології до сучасності.

Тема 5. Соціологічне дослідження як вид соціально-наукового пізнання.

Тема 6. Програма соціологічного дослідження.

Тема 7. Анкета соціологічного дослідження: формулювання питань.

Тема 8. Аналіз даних соціологічного дослідження

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацьовувати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з літературою.

Базова література

1. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія. Загальний курс : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Каравела, 2022. 407 с.

2. Соціологія : підручник для студентів вищих навчальних закладів / В.І. Волович та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 808 с.

3. Соціологія: теорії середнього рівня: навчальний посібник / за наук. ред. Ю. Ф. Пачковського. Київ : 2020. 356 с.

4. Спеціальні та галузеві соціології : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти / Климанська Л.Д. та ін. Львів : Видавництво "Новий Світ-2000", 2024. 421 с.

5. Штомпка П. Соціологія: аналіз суспільства / переклад Галини Теодорович. Львів : Колір ПРО, 2020. 799 с.

Допоміжна література

1. Дембіцький С.С. Розробка соціологічних тестів: методологія і практики її застосування : монографія. Київ : Інститут соціології НАН України, 2019. 303 с.

2. Історико-теоретичний аналіз дослідницьких програм в соціології : монографія / Ворона В. та ін. Київ : Інститут соціології Національної академії наук України, 2022. 248 с.

3. Литвин А.П., Яковенко А.К. Соціологія : навчальний посібник. Видавництво "Новий Світ-2000", 2019. – 365 с.

4. Лукашевич М.П., Туленков М.В., Яковенко Ю.І. Соціологія. Основи загальної, спеціальних і галузевих теорій : підручник для студентів закладів вищої освіти. Київ : Видавництво "Каравела", 2022. 543 с.

5. Лупан І.В. Вибіркові обстеження у психології, соціології та педагогіці : навчальний посібник. Кропивницький : В.Ф. Лисенко, 2019. 191 с.

6. Негрей М., Гнот Т. Аналітика 3 R : навчальний посібник. Київ : Ямчинський О.В., 2020. 236 с.

7. Піголенко, І. В. Забезпечення якості польового етапу дослідження при проведенні соціологічних опитувань. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право : збірник наукових праць.* 2021. № 2 (50). С. 22-27.

8. Сидоров М.В.-С. Математика для соціологів : навчальний посібник. Київ : Каравела, 2019. 420 с.

9. Соціологія : підручник для студентів вищих закладів освіти / за редакцією В.М. Пічі. Львів : Новий світ-2000, 2019. 296 с.

10. Соціологія мови : інформаційно-аналітичний та навчально-практичний словник-довідник

(терміни, поняття, визначення, есе) / за редакцією В.М. Пічі. Львів : Видавництво "Новий Світ-2000", 2021. 199 с.

11. Соціологія. Терміни і поняття : навчальний енциклопедичний словник-довідник для студентів, аспірантів, докторів, науковців та викладачів вищих навчальних закладів освіти України, для усіх, хто цікавиться соціологічною наукою / Піча В.М. та ін. Львів : Новий світ-2000, 2019. 657 с.

12. Соціологія: навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання, що вивчають «Соціологію» / О. В. Горпинич та ін. Київ : ДУТ, 2019. 235 с.

13. Туленков М.В. Теорія систем і системний аналіз у соціології : підручник. Київ : Каравела, 2020. 595 с.

14. Українське суспільство в умовах війни. Рік 2023: Колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін. Київ: Інститут соціології НАН України, 2023. 343 с.

15. Фурман А.В., Біскуп В.С., Морщакова О.С. Загальна соціологія : хрестоматія. Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. 353 с.

16. Яковлев М. В., Дубас, М. О., Купка, О. В. Цифрова соціологія та постінформаційне суспільство: методологічні виклики й дослідницькі перспективи. *Габітус*. 2023. №55. 33-38.

17. The Sociology Book: Big Ideas Simply. Explained Dorling Kindersley, 2015. 352 с.

Інформаційні ресурси

1.<http://www.sociology.kpi.ua/literature> – Література на сайті кафедри соціології.

2.<http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/> – Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.

3.<http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.

4.<http://i-soc.com.ua/journal/content.php> – Соціологія: теорія, методи, маркетинг.

5.<https://prometheus.org.ua/> – Онлайн-курси України та світу.

6.<http://www.sau.kiev.ua/literature.html> – Соціологічна асоціація України

7.<http://i-soc.kiev.ua> – Інститут соціології НАН України

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

Лекції із застосуванням інформативно-рецептивних методів, евристичних бесід, елементів навчальної дискусії, елементів проблемного викладу матеріалу.

Лекція 1. Протосоціологічне знання: історичні контексти макросоціологічного підходу

Основні питання: Логіка виникнення соціології. Розвиток поглядів на суспільство і людину. Соціальна філософія як попередниця соціології. Зміна уявлень про можливості вивчення суспільства і людини в добу Нового часу. Поняття соціології. Основні підходи до розуміння суспільства: мікро-, мезо-, макро- і мегарівні дослідження соціумів. Соціологія як наука про соціальні спільноти. Українські спільноти-громади. Розуміння соціології як громадознавства в українській соціогуманітарній науці. Типи соціальних спільнот та відмінності між ними. Людство як мегаспільнота. Зростання суб'єктності соціальних спільнот. Соціальні інститути як механізми самоорганізації спільного життя людей та їхні різновиди. Функції соціальних інститутів та їхнє місце в житті суспільства. Соціальні інститути сучасного суспільства, специфіка їхнього розвитку в Україні. Об'єкт і предмет соціології. Предметне поле соціології доби глобалізації. Структура соціологічного знання: загальна соціологічна теорія; спеціальні та галузеві соціологічні теорії; методологія і методика проведення соціологічних досліджень. Функції соціології та її роль у житті суспільства. Значення соціології у підготовці молодих фахівців різного профілю у системі вищої освіти. Місце соціології у системі наук. Соціологія як генералізуюча наука. Специфіка соціології за об'єктом і предметом дослідження. Зростання ролі соціології в сучасних умовах.

СРС: Які історичні умови і теоретичні передумови сприяли розвитку соціологічної науки? Чому і коли виникає соціологія як галузь наукового знання? У чому відмінність соціології від інших суспільних наук? Чому і коли виникає соціологія як самостійна наука? У чому полягає специфіка визначення об'єкту соціології, виходячи з різноманіття теоретичних парадигм? Поняття “соціальне” і його роль в соціологічному пізнанні? Чому соціологію називають міждисциплінарною наукою? Яку роль в суспільному розвитку відіграє соціологія?

Література: Осн: 1, 2, 3, 4, 5; дод.: 3, 4, 9, 11, 12

Лекція 2. Соціологічне знання та погляди щодо розвитку соціології в працях класиків соціологічної думки

Основні питання: О. Конт – засновник соціології. Обґрунтування О. Контом необхідності нової науки про суспільство. Класифікація наук та місце в ній соціології. Соціальна статика і соціальна динаміка у вченні О. Конта. Позитивна політика та її зміст. Предмет і методи соціології. Спенсер як продовжувач позитивістської лінії у соціології. Ідея соціальної еволюції. Соціальна політика. Соціологія Е. Дюркгайма та її суперечливий характер. Причинний і функціональний аналіз. Поняття норми і патології. Соціальні факти. Колективні уявлення. Соціологізм Е. Дюркгайма. Соціальна солідарність та аномія. Е. Дюркгайм про самогубство як соціальне явище та його причини. Концепція релігії та моралі. Роль Е. Дюркгайма в історії соціологічної думки. Антипозитивістський напрям у класичній соціології. Соціологія М. Вебера. Поняття соціальної дії та її основні типи. Суб'єкт соціальної дії. Принцип зростаючої раціональності. Принцип віднесення до цінностей. Принцип свободи від оцінювальних суджень. Соціологія політики. Місце М. Вебера в історії соціології та в розвитку гуманістичної і формальної соціології. Німецька формальна соціологія. Соціологічне вчення Г. Зіммеля. Соціації та їх різновиди. Негативні наслідки соціації, яка зростає. Проблема відчуження. Соціологія Ф. Тьонніса та його вчення про спільноти і спілки. Загальна характеристика класичної соціології.

СРС: Які соціологічні переконання Г. Спенсера, Е. Дюркгайма? Ф. Тьонніс вважав, що з часом спільноти поступляться місцем раціоналізованим суспільствам. Чи мав він рацію? Як визначає М. Вебер соціальну дію? Чому не будь яка людська дія є соціальною? Вам, очевидно, відоме твердження М. Вебера про зростаючу раціональність у розвитку суспільства. Прокоментуйте чотири типи соціальної дії у вченні М. Вебера та сучасний стан суспільства з позиції ідеї раціональності. Хто є автором вислову всезагальний консенсус? Що означає вислів „homo duplex” і кому із соціологів він належить? В чому основні принципи позитивізму і неопозитивізму? Яка роль О. Конта у виникненні соціології як науки?

Література: Осн: 1, 2, 3, 4, 5; дод.: 3, 4, 9, 11, 12

Лекція 3. Історія становлення та розвитку західної соціології: головні напрями та соціологічні школи XIX-XX ст.

Основні питання: Позитивістсько-натуралістичний напрям у соціології. Соціальний дарвінізм. Расово-антропологічна школа. Географічний напрям. Основні принципи позитивізму. Соціологічна концепція марксизму та її критичний аналіз у працях К. Поппера, Р. Арона, П. Сорокіна й П. Монсона. Соціологічний психологізм та його напрями: психологічний еволюціонізм, психологія натовпу, істиктивізм. Два основні напрями соціологічної думки другої половини XIX ст. та їхні специфічні риси.

Стан розвитку та специфічні риси розвитку соціології в добу глобалізації. Основні парадигми сучасного соціологічного знання та його структура. Теоретична соціологія: структурні та інтерпретативні парадигми. Структурний функціоналізм. Соціальна система та її складники. Проблема соціальної інтеграції. Соціологія конфлікту. Конфлікт як постійний, органічний внутрішній стан соціальної системи.

Символічний інтеракціонізм. Поняття соціальної взаємодії. Феноменологічна соціологія. Основні принципи феноменологічного підходу до розуміння і пояснення соціальної реальності. Інтегральна

соціологія П. Сорокіна. Теорія соціокультурної динаміки. Соціологічні теорії останньої чверті ХХ – початку ХХІ ст. Творчий внесок П. Сорокіна в розвиток сучасної соціології.

СРС: До якого напрямку в соціології належить французький соціолог Ж. А. де Гобіно? Хто започатковує географічний напрям у соціології? Кому належить вислів "суспільно-економічна формація"? Які течії входять до соціологічного психологізму? Назвіть основні положення соціального дарвінізму. Перелічіть основні положення концепцій географічного напрямку в соціології. Назвіть основні положення концепцій расово-антропологічної школи в соціології. Намалюйте схему будови суспільства згідно з ученням К. Маркса. Розкрийте суть психологічного еволюціонізму. Охарактеризуйте основні положення психології натовпу Г. Лебона. Які течії, школи і напрями існують в сучасній західній соціології? Назвіть прізвища соціологів, які представляють структурний функціоналізм. Назвіть прізвища соціологів – представників конфліктологічної парадигми в соціології. Назвіть прізвища соціологів, що належать до символічного інтеракціонізму. Назвіть прізвища соціологів, які розробляли феноменологічну соціологію. Які три основні школи репрезентують західну емпіричну соціологію Другої половини ХХ ст.? Яку назву має соціологічне вчення П. Сорокіна?

Література: Осн.: 1, 2, 3, 4, 5; дод.: 3, 4, 9, 11, 12

Лекція 4. Розвиток соціологічної думки в Україні: від протосоціології до сучасності

Основні питання: Джерела вітчизняної протосоціології. Соціальна думка України кінця ХVІ – початку ХVІІ ст. Соціальна філософія Г. Сковороди. Український фольклор, література і публіцистика як джерела соціології. Початки української соціології. Характерні риси розвитку української соціології кінця ХІХ – початку ХХ ст. Соціологічні аспекти праць українських філософів, істориків, економістів, правників, географів, статистиків. Соціологічні студії у рамках Наукового товариства ім. Т. Шевченка.

Закладання підвалин української соціологічної традиції. Розвиток української соціології після 1917 р. Намір М. Грушевського заснувати Український соціологічний інститут у Радянській Україні та його невдача. Посилення ідеологічного тиску Суспільство і природа "Парадигма людської винятковості" та її спростування в альтернативній соціології. Інвайронментальна соціологія, її зміст і соціальне значення. Глобальна екологічна криза та діяльність Римського клубу з метою її попередження. Коеволюція природи і суспільства. Системний підхід до суспільства в соціології. Системно-механістичні уявлення про суспільство. Структура суспільства як цілісної системи. Джерела та характер суспільного розвитку. Поняття соціальних змін та їхні рушії. Ендо- та екзогенні чинники в розвитку суспільства. Еволюція і революція. Соціальна революція та реформи. Причини суспільного розвитку в різних соціологічних школах і напрямках. Ідея прогресу та її критика наприкінці ХХ ст. Альтернативи ідеї прогресу. Циклічно-хвильовий підхід та його розвиток у сучасних соціологічних концепціях. Формування єдиної глобальної системи.

Дослідження особливостей соціально-статусної стратифікації в умовах перехідної економіки, соціальних умов і механізмів формування сучасної ринкової економіки, факторів виникнення і механізмів подолання соціальних конфліктів у процесі трансформації суспільства, національних аспектів. Результати напрацювань сучасних українських соціологів у сферах вивчення соціальних проблем, соціальної структури та професійної орієнтації молоді (С. Макеєв, В. Чорноволенко), впливу засобів масової інформації на самовизначення молоді (Є. Головаха, В. Осовський), застосування математичних методів у соціологічних дослідженнях (А. Горбачик, В. Максименко), вивчення історії соціології (А. Ручка, В. Танчер), соціології освіти, проблем вищої школи (В. Бакіров, В. Волович, О. Якуба), етносоціології (Т. Рудницька, М. Шульга), соціології підприємництва (В. Ворона, В. Пилипенко, Є. Суїменко).

СРС: Перелічіть праці видатних українських мислителів, які належать до витоків нашої протосоціології. Коли був заснований женецький гурток українських учених – передвісників вітчизняної соціології? Хто входив до його складу? Який метод дослідження соціальних явищ виробив М. Грушевський (подайте його назву)? Назвіть прізвища українських економістів, у працях

яких містилася соціологічна тематика. У якому році М. Грушевський повертається з еміграції в Україну? Коли і ким був заснований Український інститут громадознавства у Празі? До якого року існував цей інститут?

Охарактеризуйте основні тенденції розвитку соціології у майбутньому (за працею Е.Гідденса). Дайте коротку характеристику праць українських соціологів, які входили до женецького гуртка у 80-х роках XIX ст. Дайте загальну характеристику соціологічних аспектів праць українських філософів XIX – початку XX ст. Розкрийте основний зміст положень історико-соціологічного методу М.Грушевського. Назвіть основні напрями діяльності Українського соціологічного інституту в еміграції. Стан сучасної соціології в системі соціогуманітарного знання. Напрями, що переважають в дослідженнях українських соціологів. Соціологічна асоціація України та її роль у розвитку соціології. Видатні українські соціологи та їх вплив на розвиток вітчизняної соціологічної думки.

Література: Осн:1, 2, 3, 4, 5; дод.: 3, 4, 9, 11, 12

Лекція 5. Соціологічне дослідження як вид соціально-наукового пізнання

Основні питання: Місце та значення прикладних соціологічних досліджень у суспільних науках. Теоретична і прикладна соціології: їхня єдність і відмінності. Взаємозв'язок фундаментального і прикладного соціологічного знання. Місце соціологічної інформації в системі державного управління та в соціальній сфері.

Фактори й умови, що визначають значимість і необхідність прикладних соціологічних досліджень у сучасному суспільстві. Предмет і метод прикладної соціології. Прикладна соціологія як наукова і навчальна дисципліна: відмінності й особливості її реалізації в науковому і навчальному процесі. Функції прикладних соціологічних досліджень: інформаційна, управлінська, прогностична, просвітня, контрольна, пропагандистська.

Емпірична соціологія та її основні школи: гарвардська, колумбійська та чиказька. Українська емпірична соціологія: історія та сучасність

Поняття якості соціологічної інформації. Первинна та вторинна соціологічна інформація. Методологічні проблеми методів збору та обробки інформації. Поняття надійності та валідності методів дослідження. Поняття обґрунтованості, об'єктивності, точності, повноти та істинності даних. Організаційно-процедурне забезпечення якості результатів дослідження. Методи валідації у соціологічному дослідженні. Контроль за якістю соціологічної інформації на всіх етапах соціологічного дослідження. Особливості оцінки якості даних в якісному дослідженні.

Поняття професійної етики соціолога-дослідника. Проблема відповідальності соціолога. Основні етичні принципи, що закладені в Кодексі професійної етики соціолога Соціологічної асоціації України.

СРС: Що означає термін "метод"? Перелічіть основні методи соціологічних досліджень. Хто був автором першого зафіксованого в літературі експерименту? У чому цей експеримент полягав? Що таке: а) стратегічний план; б) робочий план соціологічного дослідження?

Література: Осн:1, 2, 3, 4, 5; дод.: 1, 5, 6, 7

Лекція 6. Програма соціологічного дослідження

Основні питання: Підготовка до проведення соціологічного дослідження. Виявлення проблемної ситуації. Поняття проблеми в соціології. Формулювання проблеми дослідження. Розробка програми соціологічного дослідження: загальні правила і процедури. Основні вимоги до складання програми. Функції програми соціологічного дослідження. Структура програми соціологічного дослідження: складові компоненти. Методологічний компонент програми та його зміст: формулювання теми, мети дослідження та його основних завдань, визначення об'єкта (за критерієм носія проблеми та за критерієм загальної проблеми) і предмета дослідження, здійснення теоретичної інтерпретації та практичної операціоналізації понять, формулювання гіпотез-підстав і гіпотез-наслідків для

проведення дослідження. Вибір методу. Правила розрахунку та обґрунтування вибірки. Генеральна і вибіркова сукупність. Одиниця аналізу в соціологічному дослідженні. Основні комп'ютерні програми обробки первинної соціологічної інформації. Стратегічний і робочий плани соціологічного дослідження.

СРС: Назвіть основні етапи проведення соціологічних досліджень. Що таке "проблема"? Дайте визначення цього поняття. Намалюйте у вигляді схеми структуру програми соціологічного дослідження. Що таке "гіпотеза" в соціології? Які види гіпотез Ви знаєте? Розшифруйте вираз "інтерпретація понять". Де і коли вживається ця процедура? Наведіть приклад проблемної ситуації на виробництві, яка може дати поштовх до соціологічного дослідження. Методологічна частина програми соціологічного дослідження містить у собі певні складові. Намалюйте схему структури цієї частини програми і розкрийте на прикладі зміст її складників. Здійсніть інтерпретацію поняття "молодіжні проблеми". Які правила існують у соціології для переведення проблемної ситуації у проблему соціологічного дослідження? Наведіть приклад із виробничої сфери життєдіяльності людей. Назвіть основні функції програми соціологічного дослідження, розкрийте їхній зміст і взаємозв'язок на конкретному прикладі. Сформулюйте проблему, мету і завдання соціологічного дослідження молодіжної злочинності та її основних причин. Сформулюйте гіпотезу-підставу і гіпотези-наслідки причин зростання злочинності серед молоді та підлітків. Сформулюйте гіпотези соціологічного дослідження причин плинності кадрів на промисловому підприємстві.

Література: Осн.: 1, 2, 3, 4, 5; дод.: 1, 5, 6, 7

Лекція 7. Анкета соціологічного дослідження: формулювання питань

Основні питання: Логічна й організаційна структура анкети. Класифікація питань анкети. Загальні та часткові питання. Застосування питань-фільтрів. Питання в формі таблиць. Контактні та буферні питання. Основні функції питання (індикаторна, комунікативна і вимірювальна). Звернення до респондента та інструкція щодо заповнення анкети. Демографічний блок анкети. Правило лійки. Вимоги, пропоновані до анкетних питань. Композиція і технічне оформлення анкети. Графічне оформлення. Пілотаж опитувальника.

СРС: Види і профілактика помилок, зв'язаних з порушенням логічної структури питання (ефект навіювання, невідповідність інформованості респондента, тенденційні питання, неадекватність позначення адресата). Проблеми, що виникають при проведенні опитування (проблема „тих, що не відповіли”, проблема нещирості респондентів, проблема «неякісності поля», етичні проблеми).

Література: Осн.: 1, 2, 3, 4, 5; дод.: 1, 5, 6, 7

Лекція 8. Аналіз даних соціологічного дослідження

Основні питання: Призначення та сутність аналізу даних. Залежні та незалежні змінні. Експериментальне та неекспериментальне дослідження. Неперервні, дискретні та дихотомічні дані. Вибірki та генеральні сукупності. Описова статистика та перевірка гіпотез. Ортогональність (незалежність змінних): стандартний та послідовний аналіз. Лінійна комбінація змінних. Кількість та природа змінних, які включаються до аналізу. Статистична потужність. Програмне забезпечення аналізу даних: Microsoft Excel, SPSS (PSPP), R та ін.

СРС: Знайдіть у відкритих джерелах набір даних мінімум на 400 респондентів з такими змінними: вік, стать, рівень доходу або освіти, додаткова змінна (наприклад, екологічна обізнаність, участь у громадській діяльності тощо). Проведіть описовий аналіз даних.

Література: Осн.: 1, 2, 3, 4, 5; дод.: 1, 5, 6, 7

Семінарські (практичні) заняття

Семінарські заняття у формі комбінованого опитування, опитування із застосуванням методу самооцінки, тестування, використання наочних методів демонстрації та ілюстрації, застосування репродуктивного методу.

Семінарське заняття 1. Протосоціологічне знання: історичні контексти макросоціологічного підходу

1. Історичні, соціокультурні та теоретичні передумови виникнення соціології як самостійної науки.
2. Визначення об'єкту та предмету соціології.
3. Рівні соціологічного знання: макро- та мікросоціологія, теорії середнього рівня.
4. Основні функції соціології як науки та їх сутність.
5. Соціальні закони та категорії соціології як науки.
6. Співвідношення соціології з іншими науками.

СРС: У чому відмінність соціології від інших суспільних наук? Чому і коли виникає соціологія як самостійна наука? У чому полягає специфіка визначення об'єкту соціології, виходячи з різноманіття теоретичних парадигм? Поняття “соціальне” і його роль в соціологічному пізнанні? Чому соціологію називають міждисциплінарною наукою? Яку роль в суспільному розвитку відіграє соціологія?

Література: Осн: 1, 2, 3, 4, 5; дод.: 3, 4, 9, 11, 12

Семінарське заняття 2. Соціологічне знання та погляди щодо розвитку соціології в працях класиків соціологічної думки.

1. О.Конт як засновник позитивізму в соціології.
2. Теорія соціальної еволюції Г.Спенсера.
3. Соціальні факти та теорія аномії Е.Дюркгейма.
4. Теорія соціальної дії М.Вебера.
5. Маркс К. як засновник конфліктного розвитку суспільства.
6. Німецька формальна соціологія Г.Зіммелля та Ф.Тьоніса

СРС: Які історичні умови і теоретичні передумови сприяли розвитку соціологічної науки? Яка роль О.Конта у виникненні соціології як науки? В чому основні принципи позитивізму і неопозитивізма? Які соціологічні переконання Г.Спенсера, Е.Дюркгейма? Як визначає М.Вебер соціальну дію? Чому не будь яка людська дія є соціальною? Вам, очевидно, відоме твердження М.Вебера про зростаючу раціональність у розвитку суспільства. Прокоментуйте чотири типи соціальної дії у вченні М.Вебера та сучасний стан суспільства з позиції ідеї раціональності. Ф.Тьонніс вважав, що з часом спільноти поступляться місцем раціоналізованим суспільствам. Чи мав він рацію? Хто є автором вислову всезагальний консенсус? Що означає вислів „homo duplex” і кому із соціологів він належить?

Література: Осн: 1, 2, 3, 4, 5; дод.: 3, 4, 9, 11, 12

Семінарське заняття 3. Історія становлення та розвитку західної соціології: головні напрями та соціологічні школи XIX-XX ст.

1. Географічна школа
2. Расово-антропологічна школа
3. Соціальний дарвінізм
4. Організмична школа
5. Психологічний напрямок
6. Теорія структурного функціоналізму.
7. Конфліктологічна парадигма.
8. Теорія символічного інтеракціонізму.
9. Теорія соціального обміну.
10. Феноменологічна соціологія
11. Інтегральна соціологія П.Сорокіна.

СРС: До якого напрямку в соціології належить французький соціолог Ж. А. де Гобіно? Хто започатковує географічний напрям у соціології? Кому належить вислів "суспільно-економічна формація"? Які течії входять до соціологічного психологізму? Назвіть основні положення

соціального дарвінізму. Перелічіть основні положення концепцій географічного напрямку в соціології. Назвіть основні положення концепцій расово-антропологічної школи в соціології. Намалюйте схему будови суспільства згідно з ученням К. Маркса. Розкрийте суть психологічного еволюціонізму. Охарактеризуйте основні положення психології натовпу Г. Лебона.

Які течії, школи і напрями існують в сучасній західній соціології? Назвіть прізвища соціологів, які представляють структурний функціоналізм. Назвіть прізвища соціологів – представників конфліктологічної парадигми в соціології. Назвіть прізвища соціологів, що належать до символічного інтеракціонізму. Назвіть прізвища соціологів, які розробляли феноменологічну соціологію. Які три основні школи репрезентують західну емпіричну соціологію Другої половини XX ст.? Розкрийте суть соціологічного вчення П. Сорокіна?

Література: Осн: 1, 2, 3, 4, 5; дод.: 3, 4, 9, 11, 12

Семінарське заняття 4. Розвиток соціологічної думки в Україні: від протосоціології до сучасності

1. Становлення соціологічної думки в Україні: протосоціологія
2. Женевський гурток українських соціологів: початок самостійного розвитку української соціологічної думки.
3. Соціологічні аспекти творів українських істориків (М.Грушевський, М.Костомаров, В.Антонович, М.Драгоманов).
4. Соціологічні аспекти праць українських економістів (М.Ковалевський, М. Туган-Барановський).
5. Соціологічні аспекти праць українських правників (С.Дністрянський, Б.Кістяківський)
6. Соціологія радянського періоду.
7. Сучасний етап розвитку соціологічної науки: з 90-х рр. XX ст.

СРС: Дайте загальну характеристику протосоціологічного періоду розвитку соціології в Україні. Дайте коротку характеристику праць українських соціологів, які входили до женевського гуртка у 80-х роках XIX ст. Розкрийте основний зміст положень історико-соціологічного методу Грушевського. Напрями, що переважають в дослідженнях сучасних українських соціологів. Труднощі розвитку сучасної української соціології.

Література: Осн: 1, 2, 3, 4, 5; дод.: 3, 4, 9, 11, 12

Семінарське заняття 5. Соціологічне дослідження як вид соціально-наукового пізнання

1. Емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання.
2. Специфіка методології та методів емпіричного дослідження.
3. Вплив методології та методів на вірогідність результатів дослідження та наукових висновків.
4. Класифікація методів збирання соціологічної інформації: якісна та кількісна парадигми.
5. Кількісні методи в соціології: їх переваги та обмеження.
6. Якісні методи в соціології та сфери їх застосування.

СРС: Що означає термін "метод"? Перелічіть основні методи соціологічних досліджень. Хто був автором першого зафіксованого в літературі експерименту? У чому цей експеримент полягав? Що таке: а) стратегічний план; б) робочий план соціологічного дослідження? Специфіка наукового спостереження. Соціальний експеримент. Аналіз документів: нормативні вимоги, типи документів. Контент-аналіз: стан та перспективи. Опитування як метод збирання соціологічної інформації: пізнавальні можливості, види опитувань, особливості, переваги та недоліки методу. Анкетування. Телефонне опитування. Поштове опитування. Експертне опитування. Соціометричне опитування. Поглиблене інтерв'ю. Фокус-групове дослідження. Дослідження окремої спільноти (case study). Етнографічне дослідження. Тести в соціологічному дослідженні. Автобіографічне дослідження

Література: Осн: 1, 2, 3, 4, 5; дод.: 1, 5, 6, 7

Семінарське заняття 6. Програма соціологічного дослідження.

1. Підготовка до проведення соціологічного дослідження та його етапи
2. Програма соціологічного дослідження: вимоги до розробки
3. Основні складники теоретико-методологічної частини програми.

4. Процедурно-методичний компонент програми соціологічного дослідження.

СРС: Назвіть основні етапи проведення соціологічних досліджень. Що таке "проблема"? Дайте визначення цього поняття. Намалюйте у вигляді схеми структуру програми соціологічного дослідження. Що таке "гіпотеза" в соціології? Які види гіпотез Ви знаєте? Розшифруйте вираз "інтерпретація понять". Де і коли вживається ця процедура? Наведіть приклад проблемної ситуації на виробництві, яка може дати поштовх до соціологічного дослідження. Методологічна частина програми соціологічного дослідження містить у собі певні складові. Намалюйте схему структури цієї частини програми і розкрийте на прикладі зміст її складників. Здійсніть інтерпретацію поняття "молодіжні проблеми". Які правила існують у соціології для переведення проблемної ситуації у проблему соціологічного дослідження? Наведіть приклад із виробничої сфери життєдіяльності людей. Назвіть основні функції програми соціологічного дослідження, розкрийте їхній зміст і взаємозв'язок на конкретному прикладі. Сформулюйте проблему, мету і завдання соціологічного дослідження молодіжної злочинності та її основних причин. Сформулюйте гіпотезу-підставу і гіпотези-наслідки причин зростання злочинності серед молоді та підлітків. Сформулюйте гіпотези соціологічного дослідження причин плинності кадрів на промисловому підприємстві.

Література: Осн.: 1, 2, 3, 4, 5; дод.: 1, 5, 6, 7

Семінарське заняття 7. Сутність та етапи аналізу соціологічних даних

Модульна контрольна робота.

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота здобувача включає:

підготовка до аудиторних занять – 40 год;

підготовка до модульної контрольної роботи – 4 год;

підготовка реферату – 10 год.

підготовка до заліку – 6 год.

Загалом – 60 год.

Питання для самостійної роботи для студентів прописані для кожного лекційного та практичного завдання.

Під час планування індивідуального завдання з певного ОК необхідно забезпечити баланс часу СРС відповідної освітньої компоненти. Підґрунтям цього розрахунку є орієнтовні норми часу на виконання здобувачами вищої освіти окремих робіт:

Вид роботи	Підготовка до одного аудиторного академічного часу					Підготовка та складання		Виконання	
	Лекції	Практичні	Семінарські	Лабораторні	МКР* (денна)	Залік	Екзамен	ІСЗ (денна)	ДКР (заочна)
Норма часу (год.)	0,3-0,5	0,5-1	1,5-2	1-1,5	2	6	30	10-15	10-20

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідуваність і виконання завдань

Для студентів, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, необхідним є активна робота на лекційних заняттях, однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Від студентів буде вимагатись активна участь на семінарських заняттях. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на семінарських (семінарських) заняттях. Кожне пропущене практичне заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг студента з дисципліни.

Студенти, які пропустили практичні заняття, можуть не допустити зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацювавши відповідні теми і виконавши завдання, передбачені для пропущених занять. Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для

відповідного спілкування з викладачем. Це слід робити як тільки студент буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем занять.

Теми і завдання для семінарських занять передбачені Силабусом, доступні з особистого кабінету студента в системі «Moodle».

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням.

Студент на практичному занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлення позиції, читаючи з аркуша паперу знижує якість відповіді та оцінку.

Неформальна освіта

За бажанням здобувача, в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин дисципліни в асинхронному режимі, зокрема через опанування дистанційних курсів та інших форм неформального навчання. Для врахування в рейтинговій системі оцінювання балів за такі курси, вони мають змістовно відповідати певним темам силабусу, а їх проходження узгоджене з викладачем дисципліни. На підтвердження проходження неформального навчання студент має надати відповідний документ (сертифікат) із зазначенням назви курсів та їх обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського: <https://osvita.kpi.ua/node/179>.

Зокрема, рекомендується навчання на онлайн курсі «Соціологія та соціальні дослідження: що, як, навіщо?» Курс розміщено на освітній платформі Prometheus за посиланням: https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:IRF+SOC101+2015_T1/home.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code> (інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності)

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Політика використання штучного інтелекту

Політика використання штучного інтелекту та її принципи регламентуються наказом «Політика використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://osvita.kpi.ua/node/1225>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента складається з балів, які він отримує за:

- 1) відповіді на семінарських заняттях;
- 2) реферат;
- 3) МКР

1. Відповіді на семінарських заняттях.

Ваговий бал – 5 балів при відповіді на одне питання. Максимальна кількість балів на всіх семінарських заняттях дорівнює $\Gamma_{\text{сем}} = 5 \text{ балів} * 6 = 30 \text{ балів}$.

При відповіді на кожне питання студент отримує:

- «відмінно», повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) якщо при відповіді студент демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, з легкістю і переконливо відповідає на поставлені питання – 5 балів;
- «добре», достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями, відповідає на більшість з поставлених питань – 4 бали;
- «задовільно», неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та значні помилки, на поставлені питання відповідає слабо, або не відповідає взагалі – 3 бали;
- «незадовільно», відсутня робота на семінарі – 0 балів.

3. Реферат.

Ваговий бал – 40.

Критерії оцінювання:

- «відмінно», тема розкрита повною мірою (не менше 90% потрібної інформації), робота написана самостійно, відповідає встановленим вимогам та здана вчасно – 36-40 балів;
- «добре», тема розкрита не досить повно (не менше 75% потрібної інформації), наявні незначні відхилення від встановлених вимог, здана вчасно – 30-35 балів;
- «задовільно», тема розкрита погано та/або наявні суттєві відхилення від встановлених вимог та/або робота здана із суттєвою затримкою – 24-29 балів;
- «незадовільно», робота не відповідає вимогам на 24 балів – 0 балів.

4. Модульна контрольна робота.

Ваговий бал – 30.

Критерії оцінювання:

- «відмінно», тема розкрита повною мірою (не менше 90% потрібної інформації), робота написана самостійно, відповідає встановленим вимогам та здана вчасно – 27–30 балів;
- «добре», тема розкрита не досить повно (не менше 75% потрібної інформації), наявні незначні відхилення від встановлених вимог, здана вчасно – 23–26 балів;
- «задовільно», тема розкрита погано та/або наявні суттєві відхилення від встановлених вимог та/або робота здана із суттєвою затримкою – 18–22 балів;
- «незадовільно», робота не відповідає вимогам на 18 балів – 0 балів.

Заохочувальні бали (не більше 10 балів за усі види робіт):

- за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, «Днях науки ФСП», конкурсах студентських робіт, публікації);
- участь у факультетських олімпіадах з навчальної дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни доводиться до здобувачів на заліку під час заліково-екзаменаційної сесії.

Здобувачі, які мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань.

Зі здобувачами, які мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, викладач проводить семестровий контроль у вигляді залікової контрольної роботи або співбесіди.

Залік.

Ваговий бал – 100.

Залік передбачає відповідь студента на два питання. Питання є різними за змістом, відповідають тематиці лекцій, семінарів, самостійної роботи, питань з самоконтролю. Кожне питання оцінюється в 50 балів.

Критерії оцінювання:

- 48-50 балів - студент демонструє глибоке знання змісту навчального матеріалу, здатність до системного й міждисциплінарного аналізу проблем курсу; вільно й коректно використовує наукові поняття та терміни, формулює логічні, аргументовані висновки, виявляє власну обґрунтовану позицію щодо дискусійних питань;
- 43-47 бали - студент демонструє дуже добрий рівень засвоєння навчального матеріалу, добре орієнтується в основних темах курсу, здатний до аналізу та узагальнення; можливі поодинокі неточності у формулюваннях або прикладах, які не впливають суттєво на загальний рівень відповіді;
- 38-42 бали - студент демонструє достатньо повне розуміння основних тем і питань курсу. Використовує базову наукову термінологію, однак аналіз є переважно описовим; висновки сформульовані, але не завжди достатньо аргументовані;
- 33-37 бали - студент демонструє загальне уявлення про навчальний матеріал, але відповіді містять помітні неточності у визначеннях, прикладах або логіці викладу; застосування наукової термінології є обмеженим, аналітична складова виражена слабо;
- 30-32 бали - студент демонструє фрагментарні знання окремих тем курсу, орієнтується лише в частині ключових понять; відповіді неповні, поверхові, висновки недостатньо обґрунтовані;
- 0-29 балів - студент не орієнтується у ключових поняттях і проблематиці курсу; відповіді нелогічні або відсутні.

Умови позитивної проміжної атестації:

Для отримання «зараховано» з першої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 10 балів, для отримання «зараховано» з другої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 20 балів.

Умови допуску до заліку:

Умовою допуску студента до заліку є зарахування індивідуального семестрового завдання (реферату) та МКР.

Студент отримає найвищий рейтинг, якщо бере активну участь на проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Рейтингова оцінка здобувача (бали)</i>	<i>Університетська шкала оцінок рівня здобутих компетентностей (результатів навчання)</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно

Можливі відмітки у відомості семестрового контролю:

Не допущено	Невиконання умов допуску до семестрового контролю
Усунено	Порушення принципів академічної доброчесності або морально-етичних норм поведінки
Не з'явився	Здобувач, був допущений, але не з'явився на залік

Перегляд рейтингової системи оцінювання впродовж семестру

Перегляд РСО може здійснюватися за вмотивованою заявою здобувача, що вивчає ОК, органу студентського самоврядування або профспілкового комітету студентів, поданою на ім'я завідувача забезпечуючої кафедри. Процедура перегляду визначена у розділі 7 Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_RSO_2025.pdf

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації студентам

В рамках навчальної дисципліни «Загальна соціологія. Частина 1. Соціологія в структурі сучасного знання. Становлення та розвиток соціології» проводять лекційні і семінарські заняття відповідно. Лекції проводяться з використанням презентацій про основні терміни, поняття, теорії, з урахуванням тематики занять. В рамках курсу передбачено ознайомлення з першоджерелами та їх обговорення на семінарських заняттях.

Семінарське заняття передбачає підготовку виступів студентами за визначеними питаннями, участь в дискусії, висловлення власної думки тощо. Критеріями оцінювання виконання завдань семінарського заняття є: логічна послідовність відповіді; повнота розкриття кожного питання; аналітичність міркувань у відповіді; посилання на джерела; обґрунтованість особистих висновків.

Готуючись до семінарського заняття студент має опрацювати лекційний матеріал певної теми, ознайомитись з додатковими джерелами, статтями в періодичних виданнях. На семінарському занятті навіть добре підготовлений студент не повинен залишатись пасивним спостерігачем, активно включатись у обговорення питання. Якщо студент не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на питання викладача. Навіть якщо студент не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу розібратися в тих питаннях які розглядаються в рамках дисципліни «Загальна соціологія. Частина 1. Соціологія в структурі сучасного знання. Становлення та розвиток соціології».

Позааудиторні заняття

Можлива участь студентів у неформальному гуртку для соціологів-початківців.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус) «Загальна соціологія. Частина 1. Соціологія в структурі сучасного знання. Становлення та розвиток соціології»

Складено доцентом, кандидатом філософських наук, доцентом, Пиголенко Ігор Вікторович

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 16 від 23.06.2026)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 7 від 30.06.2026)

Питання до модульної контрольної роботи

1. Соціальний та теоретичний контекст виникнення соціологічної науки.
2. Визначення об'єкту та предмету соціології.
3. Міждисциплінарна матриця соціологічного знання.
4. Структура соціологічної системи знання. Рівні соціологічного знання: макро- та мікросоціологія, теорії середнього рівня.
5. Основні функції соціології як науки та їх сутність.
6. Соціальні закони та категорії соціології як науки.
7. О.Конт як засновник позитивізму в соціології. Класифікація наук. Закон трьох стадій розвитку людського інтелекту.
8. Теорія соціальної еволюції Г.Спенсера.
9. Соціальні факти Е.Дюркгейма.
10. Теорія соціальної дії М.Вебера.
11. Соціологічна концепція К.Маркса.
12. Німецька формальна соціологія (Г.Зіммель та Ф.Тьоніс)
13. Головні напрями та соціологічні школи XIX ст.
14. Географічна школа.
15. Расово-антропологічна школа.
16. Соціальний дарвінізм.
17. Організмична школа.
18. Психологічний напрям.
19. Головні напрями соціології XX ст. Класичні соціологічні теорії.
20. Теорія структурного функціоналізму.
21. Конфліктологічна парадигма.
22. Теорія символічного інтеракціонізму.
23. Теорія соціального обміну.
24. Інтегральна соціологія П.Сорокіна. Теорія Соціокультурної динаміки.
25. Витоки української протосоціології. До початку XIX ст.
26. Початки української соціології. Кінець XIX – початок XX ст.
27. Женевський гурток українських соціологів
28. Соціологічні аспекти творів українських істориків (М.Грушевський, М.Костомаров, В.Антонович, М.Драгоманов, М.Грушевський)
29. Соціологічні аспекти праць українських економістів (М.Ковалевський, М. Туган-Барановський)
30. Соціологічні аспекти праць українських правників (С.Дністрянський, Б.Кістяківський)
31. Розвиток української соціології з 20-х рр. XX ст. – до 90-х рр. XX ст. Радянський період.
32. Соціологічні дослідження українських учених в еміграції.
33. Сучасний етап розвитку соціологічної науки. З 90-х рр. XX ст.

Теми рефератів

(одне завдання за вибором студента)

1. Наукове спостереження: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
2. Соціальний експеримент: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
3. Аналіз документів: нормативні вимоги, типи документів.
4. Контент-аналіз: стан та перспективи.
5. Опитування як метод збирання соціологічної інформації: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
6. Анкетування як метод збирання соціологічної інформації: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
7. Телефонне опитування: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
8. Поштове опитування: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
9. Експертне опитування: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
10. Соціометричне опитування: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
11. Поглиблене інтерв'ю: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
12. Фокус-групове дослідження: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
13. Дослідження окремої спільноти (case study): пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
14. Тести в соціологічному дослідженні: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
15. Автобіографічне дослідження: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.
16. Етнографічне дослідження: пізнавальні можливості, особливості, переваги та недоліки методу.

Питання до заліку

34. Соціальний та теоретичний контекст виникнення соціологічної науки.
35. Визначення об'єкту та предмету соціології.
36. Міждисциплінарна матриця соціологічного знання.
37. Структура соціологічної системи знання. Рівні соціологічного знання: макро- та мікросоціологія, теорії середнього рівня.
38. Основні функції соціології як науки та їх сутність.
39. Соціальні закони та категорії соціології як науки.
40. О.Конт як засновник позитивізму в соціології. Класифікація наук. Закон трьох стадій розвитку людського інтелекту.
41. Теорія соціальної еволюції Г.Спенсера.
42. Соціальні факти Е.Дюркгейма.
43. Теорія соціальної дії М.Вебера.
44. Соціологічна концепція К.Маркса.
45. Німецька формальна соціологія (Г.Зіммель та Ф.Тьоніс)
46. Головні напрями та соціологічні школи XIX ст.
47. Географічна школа.
48. Расово-антропологічна школа.
49. Соціальний дарвінізм.
50. Організмична школа.
51. Психологічний напрям.
52. Головні напрями соціології XX ст. Класичні соціологічні теорії.
53. Теорія структурного функціоналізму.
54. Конфліктологічна парадигма.
55. Теорія символічного інтеракціонізму.
56. Теорія соціального обміну.
57. Інтегральна соціологія П.Сорокіна. Теорія Соціокультурної динаміки.
58. Витоки української протосоціології. До початку XIX ст.
59. Початки української соціології. Кінець XIX – початок XX ст.
60. Женевський гурток українських соціологів
61. Соціологічні аспекти творів українських істориків (М.Грушевський, М.Костомаров, В.Антонович, М.Драгоманов, М.Грушевський)
62. Соціологічні аспекти праць українських економістів (М.Ковалевський, М. Туган-Барановський)
63. Соціологічні аспекти праць українських правників (С.Дністрянський, Б.Кістяківський)
64. Розвиток української соціології з 20-х рр. XX ст. – до 90-х рр. XX ст. Радянський період.
65. Соціологічні дослідження українських учених в еміграції.
66. Сучасний етап розвитку соціологічної науки. З 90-х рр. XX ст.
67. Історія розвитку та становлення соціологічних досліджень.
68. Роль та місце соціологічної інформації, поняття соціальної інформації, якість соціологічної інформації.
69. Загальна характеристика методів соціологічного дослідження: якісна та кількісна парадигми.
70. Метод як система формалізованих правил збирання первинної соціологічної інформації.
71. Поняття методу, техніки, методики та процедури соціологічного дослідження.
72. Класифікація методів збирання соціологічної інформації: якісна та кількісна парадигми.
73. Етапи проведення соціологічного дослідження.
74. Програма соціологічного дослідження: структура та функції.
75. Анкета: її характеристика та структура.
76. Класифікація питань соціологічної анкети.
77. Шкала, види шкал в соціологічному дослідженні.
78. Вибірка, види вибірок в соціологічному дослідженні.

79. Специфіка наукового спостереження. Одиниці спостереження. Спостереження включене та невключене, відкрите та інкогніто, лабораторне та польове.
80. Соціальний експеримент
81. Аналіз документів: нормативні вимоги, типи документів (письмові, аудіо- та відеодокументи, іконографічні).
82. Контент-аналіз
83. Опитування як метод збирання соціологічної інформації: пізнавальні можливості, види опитувань, особливості, переваги та недоліки методу.
84. Анкетування
85. Телефонне опитування
86. Поштове опитування
87. Експертне опитування
88. Соціометричне опитування. Сіткові методи
89. Поглиблене інтерв'ю.
90. Фокус-групи.